

ΤΑΞΗ: Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 4 Μαΐου 2019
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΛΥΣΙΟΥ ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ*

[18] Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθη πόποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. καίτοι χρῆ τούτους φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἶ τις κομᾶ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ἰδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε. [19] ὥστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. [20] Ἦδη δὲ τινων ἠσθόμην, ᾧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δεόντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαιναντα τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, [21] ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρῆ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους ἀξιούς νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖ πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε; οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

* Κωνσταντῖνος Ι. Δάλκος, Χρῖστος Ι. Δάλκος, Γεώργιος Π. Μανουσόπουλος, Νικόλαος Ι. Μπινόβας, Σπυρίδων Α. Παργινός, *Ρητορικά κείμενα Β' Λυκείου*, Ο.Ε.Δ.Β

A1. Λαμβάνοντας υπόψη σας όσα αναφέρονται στο κείμενο που σας δόθηκε, να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των παρακάτω θέσεων, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα σε κάθε αριθμό τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**:
(Μονάδες 4)

1. Ο Μαντίθεος επικρίνει τους κατηγορούς του λόγω της εξωτερικής τους εμφάνισης.
2. Ο Μαντίθεος κάποτε αρνήθηκε να αγορεύσει στη βουλή επειδή ήταν πολύ μικρός σε ηλικία.
3. **«οὐδὲν πέπαιναν τὰ τῆς πόλεως πράττοντες»:** Ο Μαντίθεος αναφέρεται στους προγόνους.
4. **«ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖν πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως»:** Ο Μαντίθεος εγκωμιάζει τους βουλευτές.

A2. Σε τι αναφέρεται ο ρήτορας με τη φράση **«τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα»;**

(Μονάδες 6)

Μονάδες 10

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ

B1. Να επισημάνετε και να σχολιάσετε το σημείο του κειμένου στο οποίο ο Μαντίθεος κάνει λόγο για την άσπογη εκτέλεση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων. Στη συνέχεια να εξηγήσετε γιατί επιλέγει να αναφερθεί σε αυτό το θέμα.

Μονάδες 10

B2. **«ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε»:** Να επισημάνετε το εκφραστικό μέσο που επιλέγει ο Μαντίθεος, κλείνοντας τον λόγο του, και να σχολιάσετε τον λειτουργικό του ρόλο.

Μονάδες 10

B3. Να τοποθετήσετε τα παρακάτω στοιχεία στην κατάλληλη θέση του πίνακα και να τον μεταφέρετε στο τετράδιό σας συμπληρωμένο. Ένα στοιχείο **δεν αντιστοιχεί** σε καμία θέση του πίνακα.

- Κόραξ
- Μαντίθεος
- Θεμιστοκλής
- Τεισίας
- Περικλής
- Λυσίας

ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ	ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΡΗΤΟΡΑΣ	ΦΥΣΙΚΟΣ ΡΗΤΟΡΑΣ

Μονάδες 10

- B4. α. τὰς ἐξόδους:** Να γράψετε τη σημασία που έχει ο τύπος στο κείμενο (μονάδες 3) και στη συνέχεια να σχηματίσετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά όπου η ίδια λέξη, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμό), θα χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο (μονάδες 2).
- β. ελλιπής, πασιφανής, κακούργημα, επαχθής, αδιόρατος:** Να εντοπίσετε στο πρωτότυπο κείμενο έναν ετυμολογικά συγγενή τύπο για καθεμιά από τις λέξεις που σας δόθηκαν (μονάδες 5).

Μονάδες 10

- B5.** Λαμβάνοντας υπόψη σας το πρωτότυπο κείμενο καθώς και όσα αναφέρονται στο μεταφρασμένο απόσπασμα που ακολουθεί να καταγράψετε και να σχολιάσετε τα χαρακτηριστικά που έπρεπε να έχει ένας δημοκρατικός πολίτης στην αρχαιότητα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένα χωρία των κειμένων.

Στο απόσπασμα που ακολουθεί ο Αισχίνης προσπαθεί να αποδείξει ότι ο Δημοσθένης δεν είναι φιλικά διακείμενος προς το δημοκρατικό πολίτευμα (δημοτικός). Ο ρήτορας, λοιπόν, παραθέτει τα χαρακτηριστικά του «δημοτικού», υποστηρίζοντας ότι ο Δημοσθένης δεν τα διαθέτει.

Ναι, αλλά είναι δημοκρατικός. Αν βέβαια μέινετε στα ωραία του λόγια, θα εξαπατηθείτε, όπως και στο παρελθόν, αν όμως δείτε τον χαρακτήρα του και την αλήθεια, δεν θα εξαπατηθείτε. Ο απολογισμός ας γίνει ως εξής: εγώ θα απαριθμήσω μαζί σας ποια προσόντα πρέπει να διαθέτει ο δημοκρατικός και σώφρων άνδρας και παράλληλα θα σκιαγραφήσω τι είδους άνθρωπος θα πρέπει να είναι λογικά ο ολιγαρχικός και αστόχαστος· εσείς πάλι με τη σειρά σας, συγκρίνοντας τη μια εικόνα με την άλλη, εξετάστε σε ποια από τις δύο

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Β' ΦΑΣΗ**E_3.ΑΡΛ2Α(ε)**

κατηγορίες ανήκει αυτός, όχι με βάση το τι δηλώνει, αλλά το πώς ζει. Νομίζω λοιπόν πως όλοι σας θα συμφωνήσετε ότι ο δημοκρατικός άνθρωπος πρέπει να διαθέτει τα εξής: πρώτον, να είναι ελεύθερος και από πατέρα και από μητέρα, για να μην φτάσει, λόγω της βεβαρυμένης καταγωγής του, να είναι εχθρικός προς τους νόμους που συνέχουν τη δημοκρατία· δεύτερον, πρέπει εκ μέρους των προγόνων του να έχει να επιδείξει κάποια προσφορά προς τη δημοκρατία ή -το απολύτως απαραίτητο- να μην υπάρχει κανενός είδους έχθρα, για να μην επιχειρήσει να βλάψει την πόλη στην προσπάθειά του να αποκαταστήσει τους προγόνους του που ατύχησαν. Τρίτον, οφείλει να είναι εγκρατής και μετρημένος στην καθημερινή του ζωή, για να μην τον αναγκάζουν οι υπέρογκες δαπάνες να δωροδοκείται εις βάρος του δήμου. Τέταρτον, πρέπει να έχει ορθή κρίση και να είναι ικανός αγορητής· γιατί είναι όντως ωραίο αφενός η ευστροφία του να επιλέγει τα άριστα, αφετέρου η ρητορική παιδεία του και η ευφράδειά του να πείθει τους ακροατές· αν δεν είναι δυνατό να συνυπάρχουν και τα δύο, η ορθή κρίση πρέπει οπωσδήποτε να προτάσσεται πάντα της ευφράδειας. Πέμπτον, πρέπει να είναι γενναίος, για να μην εγκαταλείπει τον δήμο στις δυσκολίες και τους κινδύνους. Ο ολιγαρχικός από την άλλη πρέπει να έχει ακριβώς τα αντίθετα από αυτά. Ποιος ο λόγος να τα διεξέρχομαι εκ νέου; Εξετάστε λοιπόν τι από αυτά ισχύει στην περίπτωση του Δημοσθένη· και ως είναι ο έλεγχος απολύτως ακριβοδίκαιος.

Αισχίνου, Κατά Κτησιφώντος §§ 168 -170

Μετάφραση: Θ. Κ. Στεφανόπουλος

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ, ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΙΚΟΣ, 7. 47–49*

Στα πρώτα χρόνια της αθηναϊκής δημοκρατίας, ο Αρείος Πάγος ήταν θεματοφύλακας των ηθών και της σωστής διαπαιδαγώγησης των νέων. Ο Ισοκράτης στο απόσπασμα αυτό από τον Αρεοπαγίτικο που εκφωνήθηκε το 355/4 π.Χ αντιπαραβάλλει τα ήθη της πολιτείας των προγόνων με εκείνα της σύγχρονης του δημοκρατίας.

Ἄπερ ἐκεῖνοι γινώσκοντες ἀμφοτέροις κατεῖχον τοὺς πολῖτας, καὶ ταῖς τιμωρίαις καὶ ταῖς ἐπιμελείαις· τοσοῦτου γὰρ ἔδεον αὐτοὺς λανθάνειν οἱ κακὸν τι δεδρακότες, ὥστε καὶ τοὺς ἐπιδόξους ἀμαρτήσεσθαι τι προησθάνοντο. τοιγαροῦν οὐκ ἐν τοῖς σκιραφείοις οἱ νεώτεροι διέτριβον, οὐδ' ἐν ταῖς αὐλητρίσιν, οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις συλλόγοις ἐν οἷς νῦν διημερεύουσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔμενον ἐν οἷς ἐτάχθησαν, θαυμάζοντες καὶ ζηλοῦντες τοὺς ἐν τούτοις πρωτεύοντας. οὕτω δ' ἔφευγον τὴν ἀγοράν, ὥστ' εἰ καὶ ποτε διελθεῖν ἀναγκασθεῖεν, μετὰ πολλῆς αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης ἐφαίνοντο τούτο ποιοῦντες. Ἄντειπὲν δὲ τοῖς πρεσβυτέροις ἢ λαιδορήσασθαι δεινότερον ἐνόμιζον ἢ νῦν περὶ τοὺς γονέας ἐξαμαρτεῖν, ἐν καπηλείῳ δὲ φαγεῖν ἢ πιεῖν οὐδέεις οὐδ' ἂν οἰκέτης ἐπιεικῆς ἐτόλμησεν. σεμνύνεσθαι γὰρ ἐμελέτων, ἀλλ' οὐ βωμολοχεύεσθαι· καὶ τοὺς εὐτραπέλους δὲ καὶ τοὺς σκώπτειν δυναμένους, οὓς νῦν εὐφρεῖς προσαγορεύουσιν, ἐκεῖνοι δυστυχεῖς ἐνόμιζον.

- **ἐκεῖνοι:** τὰ μέλη του Αρείου Πάγου
- **τοσοῦτου δέω + ἀπαρέμφατο:** τόσο (πολύ) απέχω από το να...
- **τοιγαροῦν :** γι' αυτό λοιπόν
- **σκιραφεία:** κυβευτήρια, χώροι όπου έπαιζαν τυχερά παιχνίδια
- **οὐδ' ἐν ταῖς αὐλητρίσιν:** κακόφημοι χώροι όπου σύχναζαν αυλητρίδες, κοπέλες δηλαδή που έπαιζαν τον αυλό σε συμπόσια, χόρευαν, κ.λπ .
- **οἰκέτης:** δούλος, υπηρέτης
- **σκώπτω:** ειρωνεύομαι, κοροϊδεύω

* George Norlin (ed.) , Isocrates, *Areopagiticus*, Loeb Classical Library, No. 229, William Heinemann Ltd., G.P. Putnam, 132-134

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Β' ΦΑΣΗ

Ε_3.ΑΡΛ2Α(ε)

Γ1 α. Να μεταφράσετε το ακόλουθο απόσπασμα στα νέα ελληνικά: **οὕτω δ' ἔφευγον... ἐκεῖνοι δυστυχεῖς ἐνόμιζον.**

Μονάδες 10

β. Ποιες είναι, σύμφωνα με τον ρήτορα, οι κακές συνήθειες που απέφευγαν οι νέοι παλαιότερων εποχών ως αποτέλεσμα της αυστηρῆς εποπτείας του Αρείου Πάγου; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με την παράθεση συγκεκριμένων χωρίων του κειμένου.

Μονάδες 10

Γ2 α. **οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις συλλόγοις ἐν οἷς νῦν διημερεύουσιν:** Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του αποσπάσματος στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.

Μονάδες 2

β. **ἰ. οὓς νῦν εὐφραεῖς προσαγορεύουσιν:** Να σχηματίσετε τους άλλους βαθμούς του επιθέτου στην ίδια πτώση, στο ίδιο γένος και στον ίδιο αριθμό. (Μονάδες 2)

ἢ οὐδ' ἐν ταῖς ἀγλήτρῃσιν, οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις συλλόγοις ἐν οἷς νῦν διημερεύουσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔμενον ἐν οἷς ἐτάχθησαν: Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά της Γ' κλίσης του αποσπάσματος στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού. (Μονάδες 2)

Μονάδες 4

γ. **ὥστ' εἰ καὶ ποτε διελθεῖν ἀναγκασθεῖεν, μετὰ πολλῆς αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης ἐφαίνοντο τοῦτο ποιῶντες. ἀντειπεῖν δὲ τοῖς πρεσβυτέροις ἢ λαιδορήσασθαι δεινότερον ἐνόμιζον:** Να εντοπίσετε στο παραπάνω απόσπασμα τους ρηματικούς τύπους που βρίσκονται σε Αόριστο και να τους μεταφέρετε στο β' ενικό πρόσωπο της Προστακτικής στον ίδιο χρόνο και στην ίδια φωνή.

Μονάδες 4

- Γ3 α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους υπογραμμισμένους τύπους:
- άμοφτέροις κατεΐχον τοὺς πολίτας
 - τοιγαροῦν οὐκ ἐν τοῖς σκιραφείοις οἱ νεώτεροι διέτριβον
 - ἐφαίνοντο τοῦτο ποιοῦντες.
 - τοὺς εὐτραπέλους δὲ καὶ τοὺς σκώπτειν δυναμένους ἐκεῖνοι δυστυχεῖς ἐνόμιζον

Μονάδες 4

- β. Ἄπερ ἐκεῖνοι γινώσκοντες άμοφτέροις κατεΐχον τοὺς πολίτας, καὶ ταῖς τιμωρίαῖς καὶ ταῖς ἐπιμελείαις: Να αναγνωρίσετε ὡς πρὸς τὸ εἶδος τὴν πρόταση τοῦ ἀποσπάσματος καὶ νὰ αιτιολογήσετε τὴν ἀπάντησή σας.

Μονάδες 2

- γ. σεμνύνεσθαι γὰρ ἐμελέτων [...] καὶ τοὺς εὐτραπέλους δὲ καὶ τοὺς σκώπτειν δυναμένους, οὓς νῦν εὐφυεῖς προσαγορεύουσιν, ἐκεῖνοι δυστυχεῖς ἐνόμιζον: Να ἐντοπίσετε τὰ ἀπαρέμματα ποὺ ὑπάρχουν στο παραπάνω ἀπόσπασμα καὶ νὰ γράψετε τὸν συντακτικὸ τοῦς ρόλο.

Μονάδες 2

- δ. οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις συλλόγοις ἐν οἷς νῦν διημερεύουσιν: Να ἐντοπίσετε τὸν ονοματικὸ ὁμοίωτο προσδιορισμὸ καὶ νὰ τὸν χαρακτηρίσετε συντακτικὰ, ἐπισημαίνοντας τὸν ὄρο στον ὁποῖο ἀποδίδεται.

Μονάδες 2